

fusie edam volendam zeevang

Toekomstvisie

Samen meer kwaliteit

10 november 2014

Inhoud

1	Inleiding	1
2	De fusiepartners in beeld	2
3	De samenleving verandert	4
4	De ambitie: 1 + 1 = 3	5
5	De gemeente, de gemeenschap en de burgers	7
6	Wonen en werken	9
7	Natuur, Landschap en Water	12
8	Zorg en Welzijn	13
9	Financiën	15
10	Tot slot	16

1 Inleiding

Waarom een toekomstvisie?

Per 1 januari 2016 fuseren de huidige gemeenten Edam-Volendam en Zeevang. In 2012 nodigde Zeevang de gemeente Edam-Volendam uit tot een fusie, in 2013 besloot de gemeenteraad van Edam-Volendam om hier positief op te reageren en begin 2014 hebben de beide gemeenten hun voornemen geformaliseerd door gezamenlijk een herindelingsadvies vast te stellen. Hiermee werd het wetgevingstraject in gang gezet; vervolgens zijn de beide gemeenten gestart met de interne voorbereiding van de fusie.

De gemeentebesturen vinden het belangrijk om als een van de eerste activiteiten een toekomstvisie op te stellen. Deze geeft namelijk richting aan al het handelen daarna door uitspraken te doen over de gewenste identiteit en het ambitieniveau van de nieuwe gemeente:

Wat voor gemeente willen wij zijn? Wat vinden wij belangrijke kenmerken van de nieuwe gemeente? Wat willen wij uitstralen? Wat betekent de fusie voor de inwoners en het bedrijfsleven? Welke kansen en mogelijkheden biedt de fusie en wat willen wij bereiken?

De toekomstvisie trekt lijnen naar de toekomst en biedt een wenkend perspectief. Zij is daarmee meer een inspiratiebron voor toekomstige plannen en activiteiten dan een uitwerking en planning daarvan. Dat is vooral de taak van het nieuwe gemeentebestuur dat per 1 januari 2016 aantreedt.

Hoe kwam de toekomstvisie tot stand?

De eerste stap is geweest dat het huidige beleid van beide gemeenten op hoofdlijnen in kaart is gebracht. Daaruit zijn stellingen en discussiepunten geformuleerd die vervolgens in twee reeksen gesprekken centraal hebben gestaan.

In de eerste reeks zijn drie gesprekken gevoerd met 'gemeentelijke' groepen: de beide colleges, de gezamenlijke fractievoorzitters bijeen in de klankbordgroep voor de fusie en een groep beleidsambtenaren van beide gemeenten.

In de tweede reeks is het gesprek met de samenleving gevoerd: twee gesprekken met vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en één open bijeenkomst voor inwoners van beide gemeenten. In totaal hebben ongeveer 100 mensen aan deze drie gesprekken deelgenomen.

Op basis van de analyse van het huidige beleid en de resultaten van de genoemde gesprekken is deze toekomstvisie opgesteld.

Leeswijzer

Deze toekomstvisie begint in hoofdstuk 2 met een korte typering van de beide fusiepartners. Hoofdstuk 3 bevat een schets van de maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het functioneren van de samenleving in het algemeen en de gemeente in het bijzonder. Daarna volgen de hoofdstukken waarin de visie gestalte krijgt: wat zijn de belangrijkste ambities van de nieuwe gemeente. Welke verhouding tussen overheid, gemeenschap en burgers streven wij na? Welke ambities hebben wij op het gebied van wonen, werken, bereikbaarheid, natuur en landschap, welzijn en zorg? En van welke financiële kaders gaan wij uit?

Deze ambities zijn natuurlijk niet allemaal pas ontstaan met het fusiebesluit. Beide gemeenten hebben ook bestaande plannen en ambities. Door de belangrijkste te combineren met datgene wat wel uit de fusie voort kan komen, ontstaat een meer geïntegreerde visie op de toekomst van deze bijzondere fusiegemeente.

2 De fusiepartners in beeld

De gemeenten Edam-Volendam en Zeevang verschillen behoorlijk van elkaar, maar door die verschillen vullen zij elkaar ook goed aan.

Edam-Volendam

De gemeente Edam-Volendam wordt in de structuurvisie uit 2009 omschreven als een verstedelijkte en dynamische woon-werkgemeente. De geschiedenis van Edam-Volendam gaat ver terug. In 1357 verkreeg de gemeente Edam stadsrechten. In die tijd behoorden ook de kernen Middellie, Kwadijk en Warder tot de gemeente Edam. De kern Volendam is in een latere tijd tot ontwikkeling gekomen en groeide de kern Edam rond 1920 in inwonertal voorbij. In 1975 is na een daartoe strekkend raadsbesluit de naam van de gemeente dan ook veranderd in Edam-Volendam.

De gemeente heeft inmiddels meer dan 29.000 inwoners en een oppervlakte van 2.479 hectare. In de gemeente was lange tijd de visserij de belangrijkste bron van bestaan. Allengs is dit verminderd en nu verdienen veel inwoners van deze gemeente hun brood in de industrie en de bouwnijverheid. Maar ook de visverwerkende industrie, de zakelijke dienstverlening en het toerisme zijn belangrijke economische sectoren.

De gemeente Edam-Volendam geniet (internationale) bekendheid als toeristische trekpleister waarbij elke kern zijn eigen karakteristiek heeft.

De stadskern van Edam is beschermd stadsgezicht. Met zijn 178 rijksmonumenten en 8 provinciale monumenten is Edam een mooi Oudhollands stadje. Edam is ook beroemd vanwege de Edammer kaas, die over de hele wereld geëxporteerd wordt.

In Volendam zijn het de haven, de Dijk en de klederdracht die talloze toeristen trekken.

Vooral in Volendam is sprake van een eigen identiteit en een sterke sociale cohesie.

Volendammers staan er om bekend dat zij van aanpakken houden en ook op het gebied van zang en sport hebben zij van Volendam een "sterk merk" gemaakt.

Tot de gemeente Edam-Volendam behoort ook een gedeelte van de Purmer, een polder en voormalige binnenzee. De kleine woonkern de Purmer is verdeeld over Edam-Volendam, Purmerend en Waterland

Zeevang

Zeevang is een uitgestrekte en landelijke gemeente, gesitueerd aan het Markermeer. Het gebied kenmerkt zich door het waterrijke karakter, de lintdorpen en de openheid. Het wordt dan ook aangeprezen als open agrarisch cultuurlandschap met waarden op het gebied van natuur, recreatie, landschap en cultuurhistorie. Het grondgebied van Zeevang maakt deel uit van het Nationaal Landschap Laag Holland en is aangewezen als Natura2000 gebied. De gemeente heeft 6.341 inwoners (per 31 december 2013) en een oppervlakte van 5.619 hectaren.

De Zeevang is een in de Middeleeuwen ontgonnen veengebied met kronkelende veenstromen en dwars hierop gegraven sloten. In de 12de eeuw bouwde men dijken tegen de overstromingen. Momenteel ligt het water in de sloten van de Zeevang door inklinking ongeveer 2,30 meter onder N.A.P. Het laagst gelegen gebied in Zeevang is de Etersheimerbraakpolder, met 6,60 meter onder N.A.P. Dit is het op één na laagste punt van Nederland.

Zeevang heeft als gemeente een relatief korte geschiedenis; ze is ontstaan uit een vrijwillige herindeling van vijf gemeenten in 1970. De gemeente bestaat uit de dorpskernen Beets, Hobrede, Kwadijk, Middellie, Oosthuizen, Schardam en Warder. Het gemeentehuis is gevestigd in Oosthuizen. Deze kern, waar meer dan de helft van het aantal inwoners woont, vervult ook de centrumfunctie voor de gemeente Zeevang.

De meeste voorzieningen zijn daar geconcentreerd. De afzonderlijke kernen beschikken ieder over een grote eigen historie en een grote mate van sociale samenhang.

Het behoud van de leefbaarheid in de afzonderlijke kernen is een belangrijk thema in het beleid van de gemeente Zeevang. Ook de inwoners van de kernen spelen een actieve rol bij het behoud van de leefbaarheid. Er zijn dorpsraden die vooral als klankbord voorbestuur en burgers optreden.

3 De samenleving verandert

De samenleving verandert in hoog tempo en zal dat blijven doen. De toekomst van de gemeenten in Nederland krijgt vorm binnen deze veranderingen en wordt er door beïnvloed. Daarom in het kort een schets van deze veranderingen, zowel op macro- als op meer microniveau.

Het Sociaal-Cultureel Planbureau vatte (al weer 10 jaar geleden) de veranderingen op macro-niveau onder de term 'de 5 i's' als volgt samen:

- Individualisering: meer keuzevrijheid voor het individu, minder afhankelijkheid van de groep, maar ook meer vereenzaming.
- Informalisering: losser worden van de maatschappelijke verbanden, opkomst netwerkorganisaties, vermindering gezag autoriteiten.
- Informatisering: verandering van communicatie en interactie door opkomst ICT & automatisering.
- Internationalisering: migratiebewegingen, mondiale economie, Europese integratie, internationale cultuur.
- Intensivering: hoge waardering voor beleving en gevoel, behoefte aan variatie en verandering (living to the 'max').

Deze ontwikkelingen gelden nog steeds maar we hebben sindsdien ook nieuwe en specifiekere ontwikkelingen gezien:

- Aandacht voor duurzaamheid en zorg voor de aarde (grenzen hulpbronnen komen in zicht).
- Toenemende verstedelijking en 'trek' naar de Randstad.
- Vergrijzing en ontgroening.
- Kleinere huishoudens en veranderende samenstelling ervan.
- Economisch onzekere tijden.
- Groei in dienstensector, recreatie en toerisme. Krimp en schaalvergroting in de landbouw.
- In kleine kernen staat de leefbaarheid onder druk.
- Terugtrekkende overheid en groter beroep op eigen kracht en verantwoordelijkheid inwoners.
- Grotere rol sociale media en technologische ontwikkelingen.

En voor gemeenten zijn met name de volgende ontwikkelingen van betekenis:

- Meer complexiteit in het takenpakket met minder middelen en grotere financiële risico's.
- Meer horizontale verhoudingen en ketenafhankelijkheid: de gemeente moet dealen met stevige partners om haar zaken gedaan te krijgen.
- Burgers worden mondiger en stellen hogere eisen aan de dienstverlening door de gemeente: zij verlangen maatwerk en het moet sneller en digitaal.
- Ook de verhouding naar burgers wordt meer horizontaal. Autoriteit wordt minder geaccepteerd maar ook de eigen ideologie verandert: we doen het samen met burgers of sterker nog: overheidsparticipatie, de overheid ondersteunt burgers en burgerinitiatieven.

4 De ambitie: 1 + 1 = 3

Zo zou je onze ambitie voor de nieuwe gemeente kunnen samenvatten. Je zou ook een ander gezegde kunnen gebruiken: het geheel is meer dan de som van de delen. Daarmee geven we aan dat we meer willen dan twee gemeenten 'aan elkaar plakken' en overgaan tot de orde van de dag. De fusie is ook een kans: We gaan niet alleen de ambtelijke organisaties integreren en de verordeningen en beleidsregels harmoniseren, maar we gaan ook de kwaliteiten die elke gemeente nu heeft benutten om het geheel beter en sterker te maken: 1+1=3.

Enkele voorbeelden ter verduidelijking:

De nieuwe gemeente biedt mogelijkheden voor verdere professionalisering van de ambtelijke organisatie. De ontwikkeling in het gemeentelijk takenpakket en de veranderende rol van de gemeente vragen daar ook om. Onze ambitie is een wendbare organisatie die de dienstverlening adequaat organiseert, die goed inspeelt op de veranderende behoeften in de samenleving en die de bestuurlijke ambities helpt te realiseren. De nieuwe gemeente kent straks uiteraard één geïntegreerde ambtelijke organisatie waarin de kennis en de kwaliteiten van de beide gemeenten opgenomen zijn. Dit biedt mogelijkheden voor goede dienstverlening aan de inwoners van de nieuwe gemeente. Daar zal ook een loketfunctie in de kern Oosthuizen deel van uitmaken.

- De nieuwe gemeente kan zich sterker profileren in de regio. Weliswaar is Edam-Volendam al de tweede gemeente in de regio Waterland maar deze positie zal door de fusie verder versterkt worden. Ook in vraagstukken met betrekking tot het Markermeer en de kustlijnontwikkeling is de nieuwe gemeente straks een partner van formaat.
- De financiële positie van de nieuwe gemeente zal verbeteren. Deze is weliswaar voor de beide huidige gemeenten op orde, maar de financiële perspectieven voor de gemeenten in Nederland zijn niet rooskleurig. De fusie biedt mogelijkheden om de financiële weerbaarheid ook op langere termijn op orde te houden.
- De verscheidenheid in de nieuwe gemeente neemt aanzienlijk toe. Er is stedelijk gebied en landschappelijk gebied. Er komen meer kernen en tussen deze kernen zijn grote verschillen in omvang en functie. Maar alle onderdelen hebben hun eigenheid en cultuur met de daarbij behorende kwaliteiten. Onze ambitie is om deze eigenheid te zien en te respecteren en de kwaliteiten te benutten voor het grotere geheel: eenheid in verscheidenheid.
- Wij zijn straks een gemeente met zowel een dynamisch verstedelijkt gebied als een landschappelijk waardevol buitengebied. Deze twee vullen elkaar heel goed aan. Dit betekent onder andere dat het toeristisch-economisch beleid dat voor Edam-Volendam al heel belangrijk is, straks in de nieuwe gemeente een impuls kan krijgen door de kwaliteiten en mogelijkheden die het cultuurhistorisch waardevolle veenweidelandschap van Zeevang biedt, daar aan toe te voegen. Ook de ligging van de nieuwe gemeente aan het Markermeer biedt, mede vanwege de onderhanden dijkverzwaring, mogelijkheden voor versterking van het toeristisch-recreatief product.
- De huidige woningbouwplanningen kunnen tot op zekere hoogte op elkaar afgestemd worden. Op het niveau van de nieuwe gemeente zien wij meer mogelijkheden om adequaat op de actuele behoefte in te spelen. Waar de grondpositie van de gemeente het toelaat, kan de afweging gemaakt worden voor eigen projectontwikkeling om daarmee een goede prijs-kwaliteitverhouding te kunnen bereiken.
- Bij een terugtrekkende overheid wordt zelforganisatie van inwoners steeds meer van belang. In de nieuwe gemeente willen wij gebruik maken van de ervaring die al op verschillende manieren is opgedaan. Voorbeelden daarvan zijn de themagerichte platforms (zoals voor

cultuur en sport in Edam-Volendam) en de dorpsraden in Zeevang. In de huidige gemeente Edam-Volendam zijn meer en grotere maatschappelijke organisaties actief dan in Zeevang. Hun kennis en productenaanbod zal straks beschikbaar komen voor alle inwoners en verenigingen in de nieuwe gemeente.

- Verenigingen en maatschappelijke organisaties die nu afzonderlijk in beide gemeenten voorkomen maar een gelijke doelstelling of doelgroep hebben, kunnen hun krachten bundelen en hun kennis uitwisselen. Tijdens de bijeenkomsten met maatschappelijke organisaties zijn daar al enkele aansprekende voorbeelden van genoemd.
- Wij zien de herindeling ook als een geschikt moment om de rol van de overheid en de verhouding tussen de overheid en de samenleving nog eens scherper te definiëren. Meer horizontalisering en een overheid die participeert in de samenleving in plaats van de samenleving die participeert in het overheidsbeleid zijn dan de sleutelbegrippen. Daarbij past ook de kerntakendiscussie: Wat doet de overheid zelf, wat besteedt zij uit en wat laat zij over aan de samenleving?
- De economische structuur van de nieuwe gemeente wordt breder doordat Zeevang veel agrarische ondernemingen en daaraan gerelateerde ondernemingen telt en Edam-Volendam met name in de sectoren bouwnijverheid, dienstverlening, industrie, visverwerking en toerisme sterk vertegenwoordigd is. Deze verbreding biedt kansen voor een verdere economische ontwikkeling, waarin we als gemeente een stimulerende en faciliterende rol willen vervullen.
- We willen bereiken dat alle inwoners van de beide huidige gemeenten zich welkom voelen in de nieuwe gemeente. Dat vraagt wat van het nieuwe gemeentebestuur en van de ambtelijke organisatie. Zij zijn zowel de ambassadeurs van de nieuwe gemeente als de gastheren en gastvrouwen ervan. Maar ook verenigingen en maatschappelijke organisaties in Edam-Volendam en Zeevang hebben hierin een taak. Zij hebben bij uitstek de mogelijkheid om straks voor de gewenste horizontale verbindingen te zorgen.
- Ons streven naar een veilige leefomgeving, zowel in fysiek als in sociaal opzicht blijft in de nieuwe gemeente onverminderd van kracht. Wij bouwen daarbij voort op de reeds bestaande intensieve samenwerking tussen beide gemeenten.
- Bij het realiseren van onze ambities voor de nieuwe gemeente willen wij kostenbewust te werk gaan. Het is niet nodig om als gevolg van de fusie de lasten voor de inwoners te verhogen.

In de volgende hoofdstukken gaan wij nader op deze ambities in.

5 De gemeente, de gemeenschap en de burgers

Een geveleugelde uitspraak bij herindelingen is dat de gemeente er wel door verandert maar de gemeenschappen die er deel van uitmaken, niet. Warder en Oosthuizen blijven Warder en Oosthuizen, Edam en Volendam blijven Edam en Volendam. De inwoners van die kernen zullen zich vooral inwoner van die kernen blijven voelen en daar is niks mis mee.

De nieuwe gemeente kent tien kernen. Deze kernen verschillen aanzienlijk in omvang, functie en cultuur. Hier ligt een uitdaging voor het nieuwe gemeentebestuur: het respecteren van die diversiteit en die eigenheid in combinatie met het voeren van één gemeentelijke beleid.

Tussen de kernen van Zeevang neemt Oosthuizen een centrumfunctie in. Voorzieningen en functies die niet in elke kern kunnen blijven bestaan worden geconcentreerd in Oosthuizen.

De overige kernen behouden zo mogelijk een school(tje) en in elk geval een ontmoetingsplek.

Kleine en grote kernen hebben elk hun kwaliteiten en sterke punten.

De kracht van de kleine kernen zit in hun sociale cohesie en in hun zelforganiserend vermogen. Men kent elkaar, helpt elkaar en zet gezamenlijk de schouders ergens onder als het behoud van de leefbaarheid daar om vraagt. Die kwaliteit is waardevol en willen wij behouden. De kleine kernen kennen een dorpsraad die in dit perspectief een nuttige functie vervult. Spreekbuis van het dorp en ogen en oren voor de gemeente.

De kracht van de grote kernen is hun voorzieningenniveau en de maatschappelijke organisaties die vanwege hun omvang meer professionaliteit kunnen ontwikkelen en meer armslag hebben. Deze voorzieningen en organisaties worden gemakkelijker bereikbaar voor de inwoners van de kleine kernen. De organisaties op hun beurt zullen de kleine kernen en hun inwoners ook eerder tot hun doelgroep gaan zien. Daarnaast is er ook in de grotere kernen op het niveau van wijken en buurten sprake van een grote mate van sociale cohesie.

De fusie is ook een concrete aanleiding voor ons als gemeentebestuur om nog eens op een frisse manier tegen de verhouding overheid-burger aan te kijken en daar expliciete keuzes in te maken. Ontwikkelingen die zich min of meer impliciet voltrokken, gaan we wat scherper tegen het licht houden zodat er ook nadrukkelijker over besloten kan worden. Voorbeelden daarvan zijn:

- Met het dienstverleningsconcept ontwikkelt de gemeente een eigentijdse manier van dienstverlening waarbij de vraag van de burger als uitgangspunt wordt genomen en waarbij nieuwe technologie meer 24/7 dienstverlening mogelijk maakt voor producten die zich daar voor lenen. Voor meer complexe producten en diensten blijft een meer persoonlijke benadering het uitgangspunt.
- De overheid treedt terug maar moet gelijktijdig ook een nieuwe rol ontwikkelen. De gemeente bezint zich op haar kerntaken. Sommige taken kunnen worden uitbesteed, andere kunnen door de samenleving overgenomen worden waarbij de gemeente steeds meer een verbindende en faciliterende rol krijgt. Maar er is meer: de samenleving verandert in hoog tempo. Er ontstaan allerlei vormen van zelforganisatie: bewonersgemeenschappen, coöperaties en sociale ondernemingen die maatschappelijke doelen nastreven.

De overheid, zowel bestuurders als ambtenaren, zullen dit soort ontwikkelingen moeten (willen) begrijpen en zichzelf een rol aan moeten meten die de effectiviteit van dit soort ontwikkelingen ondersteunt en bevordert. De ontwikkeling wordt ook wel geduid als: van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie.

6 Wonen en werken

Op het gebied van wonen en werken bouwen wij grotendeels voort op een aantal bestaande plannen en visiedocumenten. De meeste zijn actueel tot zeer actueel en sommige zijn zelfs nog in voorbereiding. De lijnen naar de toekomst zien er voor de belangrijkste onderwerpen als volgt uit.

Woningbouw

Als we de plannen van de nieuwe gemeente voor de woningbouw overzien, is er zeker sprake van een stevige ambitie. Er zal in ieder geval tot 2030 nog sprake zijn van een redelijke bevolkingsgroei, die deels autonoom tot stand komt en deels ontstaat door vestigingsoverschot. De nieuwe gemeente kent een drietal uitbreidingslocaties voor woningbouw: De Broeckgouw, de Lange Weeren en Waterrijk. De Broeckgouw (maximaal 950 woningen exclusief het woonzorgcentrum met maximaal 150 woonzorgeenheden) is in ontwikkeling en er zijn inmiddels ruim 500 woningen opgeleverd. In deze wijk wordt rekening gehouden met onderwijs- en winkelvoorzieningen. Een gefaseerde ontwikkeling van de uitbreidingslocatie Lange Weeren (740 woningen) is voorzien voor de langere termijn. In Waterrijk, in de kern Oosthuizen, zijn 200 woningen voorzien. In de recente structuurvisie van de gemeente Zeevang zijn voor in de kernen ook nog 50 zogenaamde ICT-woningen (intensiveren, combineren en transformeren) opgenomen alsmede 150 bufferwoningen (buiten de kernen liggend maar wel goed aangesloten op de lint- en kernbebouwing. De ICT woningen zijn inmiddels gerealiseerd. Met deze aantallen verwacht de nieuwe gemeente nog een reeks van jaren vooruit te kunnen.

Belangrijker dan de aantallen zijn echter de kwalitatieve aspecten: wat moet er gebouwd worden? Voor starters en senioren, voor huurders of eigenaren. En voor welke prijs. Tijdens de gesprekken met de inwoners en de maatschappelijke instanties viel het volgende te beluisteren:

- De leefbaarheid in de kleine kernen gebaat is met een beperkte maar op maat gesneden uitbreiding. Zowel jongeren als ouderen zouden er in betaalbare woningen moeten kunnen blijven wonen.
- Er is waardering voor de projectontwikkeling in Edam-Volendam en de gunstige prijs-prestatie verhouding die daarmee behaald wordt.
- Er is geen aanleiding voor een fundamentele herziening van het totale woningbouw-programma maar wij willen straks op basis van een nieuwe woonvisie en met voldoende frequent behoefteonderzoek de vinger aan de pols houden en waar nodig aanpassingen doorvoeren.

Economie

Algemeen

De nieuwe gemeente heeft een brede en gezonde economische structuur en zal in totaal ongeveer 15.000 arbeidsplaatsen tellen. Dit komt neer op 42,5 arbeidsplaatsen per 100 inwoners. Daarmee is de nieuwe gemeente een economische factor van betekenis.

Het economisch beleid van de nieuwe gemeente zal voortbouwen op wat er al aan beleid is geformuleerd. De gemeente Edam-Volendam heeft de volgende doelstellingen voor het economisch beleid geformuleerd:

- Voldoende werkgelegenheid, zoveel mogelijk passend bij de eigen beroepsbevolking.

- Gezond ondernemersklimaat, met kansen voor vernieuwing en innovatie en een toekomstbestendige economische structuur.
- Plezierig woon- en leefklimaat, positieve bijdrage lokale bedrijvigheid, duurzaam ruimtegebruik en voorkomen van overlast.

De gemeente heeft voor de belangrijkste sectoren de ontwikkelingsmogelijkheden benoemd.

Voorbeelden daarvan zijn:

Innovaties in palingweek en visverwerking

Kwaliteitsverbetering en zonering van bedrijventerreinen

Versterking detailhandelstructuur

Faciliteren van lokale behoeften op het gebied van de zakelijke dienstverlening

Voor de gemeente Zeevang is de agrarische sector van grote economische betekenis maar tevens de belangrijkste drager van het landschap. Derhalve wordt ingezet op het behoud van de agrarische sector waarbij nadrukkelijk wordt ingespeeld op kavelruil, schaalvergroting, verduurzaming en verbreding (in de vorm van recreatie, zorg, horeca, kleinschalige detailhandel en ambachtelijke bedrijvigheid).

Op deze manier worden nieuwe economische dragers voor het buitengebied gevonden en ontstaat een meer divers ruimtegebruik. Functiemenging moet ruimtelijk zo worden ingepast dat rekening wordt gehouden met kernkwaliteiten van het gebied. Het natuurlijke spanningsveld tussen de ontwikkelingsmogelijkheden van de agrarische sector en de bescherming van natuurwaarden vraagt ook in de toekomst een delicate opstelling van het gemeentebestuur waarbij het belang van de werkgelegenheid van de eigen bevolking zwaar mag tellen.

Bedrijventerreinen

De nieuwe gemeente streeft naar zorgvuldig ruimtegebruik in combinatie met kwaliteitsverbetering en herstructurering. Tijdens de bijeenkomsten met inwoners en maatschappelijke organisaties is daar ook voor gepleit onder verwijzing naar de ruime mogelijkheden die Baansteede-Noord biedt.

Voor de verschillende bedrijventerreinen willen wij daar op de volgende manier vorm en inhoud aan geven. Bedrijventerrein Slobbelaan heeft zijn langste tijd gehad, is sterk verouderd, klein en feitelijk niet meer echt geschikt als bedrijventerrein. Een volledige transformatie zal hier de beste strategie zijn. Ook in de structuurvisie is reeds geconstateerd dat transformatie naar woningbouw en of toeristische functies passend bij de woningbouw in de omgeving gewenst is. Het industrieterrein Oosthuizenweg is een locatie waar de zwaardere bedrijven zijn gevestigd. Dit industrieterrein krijgt een opwaardering in de vorm van een herstructurering met aandacht voor verbetering van de infrastructuur. De toekomstige uitbreiding van 5 á 6 hectare, waarmee het terrein conform de planning wordt afgerond, is bedoeld voor lokale behoefte en dan met name verplaatsing van bedrijventerrein Julianaweg. Industrieterrein Oosthuizenweg heeft een gunstige ligging (infrastructuur), functioneert goed en is van relatief jonge datum.

Het bedrijventerrein Julianaweg kampt met zowel technische als ruimtelijke veroudering (staat van de wegen en niet meer optimale zonering). Voor Julianaweg is dus zowel een facelift als herprofilering aan de orde. De nog aanwezige zwaardere bedrijvigheid zou verplaatst kunnen worden naar het industrieterrein Oosthuizenweg of naar Baansteede-Noord waardoor er ruimte komt voor lichtere bedrijvigheid in combinatie met wonen en andersoortige functies. Daarbij is er aandacht voor de corridors en een kwalitatieve upgrading.

Voor het bedrijventerrein aan de Hoornse Jaagweg nabij Oosthuizen is een beperkte uitbreiding voorzien ten behoeve van niet-agrarische bedrijven die uit het lint groeien. Deze uitbreiding is nu nog niet aan de orde maar wel als op langere termijn de economie weer aantrekt. Er zullen vooral op dienstverlening gerichte bedrijven een plek kunnen vinden. Deze

uitbreidingsmogelijkheid maakt gebruik van de bestaande aansluiting op de N 247. Het bestaande terrein is reeds volledig uitgegeven en intensief benut. Wanneer bedrijven te groot worden voor het bedrijventerrein in Oosthuizen, bieden Oosthuizerweg en Baanstee-Noord voldoende ruimte.

Toerisme

Door de vorming van de nieuwe gemeente ontstaat er een unieke kans om een krachtig toeristisch-economisch beleid te ontwikkelen. De kern Volendam, de kern Edam en het landschappelijke waardevolle gebied van de huidige gemeente Zeevang zijn alledrie toeristisch aantrekkelijk en hebben elk een eigen product en een eigen doelgroep. Goede combinaties van doelgroepen en programmagemogelijkheden bieden de mogelijkheid tot verlenging van de verblijfsduur met alle economische voordelen van dien. Er ontstaat ruimte voor uitbreiding van de verblijfsaccommodaties, maar dan ook weer op een manier die zich goed verhoudt met de omgeving.

Voor Edam-Volendam wordt in de (nog vast te stellen) concept-toeristische visie aangegeven dat het toeristisch product zowel verbeterd als vernieuwd dient te worden. Sfeer, (cultuur)historie en water blijven in beide plaatsen belangrijk. Om aan de eisen van de hedendaagse consument te voldoen en om de leefbaarheid in beide kernen te behouden, wordt ingezet op productvernieuwing en kwalitatieve verbetering maar ook op professionalisering van de marketing en promotie.

De gemeente Zeevang wil de kernkwaliteiten landschap, cultuurhistorie en water behouden, zodat de toerist en recreant het oude Hollandse landschap kunnen beleven en ervaren. Ten behoeve daarvan werkt de gemeente nu aan:

- Uitbreiding en kwaliteitsverbetering van de infrastructuur en verblijfsrecreatie.
- Optimaliseren dagrecreatieve aanbod; bezoekmoment verlengen.
- Optimaliseren van de promotie, marketing en organisatie.

Het gaat hierbij niet om grote aantallen toeristen maar om een gelijkmatige ontwikkeling met daarbij de juiste balans tussen economische ontwikkeling en het behoud van natuur en leefomgeving van de bewoners.

Bereikbaarheid

Bij wonen en werken hoort bereikbaarheid. Voor de economische, sociale en toeristische ontwikkeling van de nieuwe gemeente is de regionale bereikbaarheid van groot belang. Er is veel verkeer van en naar de gemeente: forenzen, economisch verkeer en grote toeristenstromen.

Samen met onze regionale partners zetten wij ons in voor de verbetering van de doorstroming van zowel het autoverkeer als het openbaar vervoer op de regionale wegen N244 en N 247 en op de rijksweg A7. Bij mogelijke maatregelen houden wij rekening met waardevolle landschappen, kwetsbare groenstructuren en historische kernen in het gebied.

De derde ontsluiting van Edam-Volendam zal een stap in de goede richting zijn.

Binnengemeentelijk willen wij de openbaar vervoermogelijkheden vanuit de kleine kernen van Zeevang naar Edam-Volendam verbeteren.

7 Natuur, Landschap en Water

Voor de nieuwe gemeente is 'openheid' zowel van het grondgebied als van het water een kernthema.

Wij willen de landschappelijke en natuurlijke waarden van het buitengebied behouden en waar mogelijk versterken. Openheid en lintbebouwing blijven kenmerkende kwaliteiten. Hierbij dienen ruimte, rust en water ingezet te worden als productiemiddelen. Waar mogelijk zal het buitengebied benut worden voor recreatie en toerisme.

Van speciale betekenis is de Polder Zeevang. Deze polder is onderdeel van een open veenweidegebied met als kernkwaliteiten de lange zichtlijnen, de strokenverkaveling dwars op de ontginningsassen en het dichte slotenpatroon met veel open water. De polders worden voornamelijk voor de melkveehouderij gebruikt, ze kennen een hoge weidevogeldichtheid en er overwinteren veel ganzen en smienten. Een deel van de polder Zeevang is aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur en een deel als Natura2000 gebied. Dit stelt beperkingen aan de ontwikkelingsmogelijkheden. De boerenbedrijven beheren het landschap en zijn in het algemeen vitaal.

De Zeevang kent een sterke bodemdaling en zowel de waterkwantiteit als de waterkwaliteit laten te wensen over. Om de Zeevang vitaal te houden en de natuurdoelen te realiseren zijn ingrijpende aanpassingen aan het watersysteem nodig en is investering in de recreatieve ontwikkeling van belang. Het gaat om grote investeringen en daarom zal naast het normale landinrichtingsbudget ook extra FES-geld ingezet worden. Er zijn doelen geformuleerd voor het tegengaan van de bodemdaling, het robuuster maken van het watersysteem, het verbeteren van de waterkwaliteit en het investeren in een vitale landbouw.

Niet alleen de Polder Zeevang maar ook het Zeevangse deel van het Markermeer is in 2009 aangewezen als een belangrijk Natura2000-gebied op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn. De ontwikkelingen rondom het Markermeer in het kader van het Rijk-Regioprogramma Almere Amsterdam Markermeer en het dijkversterkingsproject geven de nieuwe gemeente kansen voor behoud en verbetering van natuur en landschap. RRAAM beoogt de ontwikkeling van een toekomstbestendig ecologisch systeem. Door goed op deze ontwikkeling in te spelen, creëren wij tevens weer nieuwe kansen op het gebied van toerisme en recreatie.

Maar in het RRAAM zijn ook plannen voor (bebouwde) eilanden in het Markermeer opgenomen. Wij willen echter, zowel vanwege de belevingswaarde als in het belang van de visserij, graag dat het open water voor onze kuststrook behouden blijft.

De Purmer, het buitengebied van de huidige gemeente Edam-Volendam zal door de vorming van de nieuwe gemeente onderdeel uit gaan maken van een veel groter buitengebied en zich daarmee meer onderdeel van de gemeente gaan voelen. Daarbij past dat wij gaan onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de Purmer deel uit te laten maken van het Nationaal Landschap Laag Holland. Een windturbinevrije Purmer wordt voorgestaan.

8 Zorg en Welzijn

Algemeen

Nog meer dan nu zal in de toekomst het uitgangspunt gelden dat burgers verantwoordelijk zijn voor hun eigen en elkaars welbevinden. De verzorgende overheid maakt in toenemende mate plaats voor de participatiesamenleving. Was de civil society, de zelfredzame samenleving enkele jaren geleden voor sommigen nog een schrikbeeld en voor anderen een wensbeeld, voor iedereen is nu helder dat deze ontwikkeling onomkeerbaar is en door zal zetten, deels door veranderende maatschappelijke denkbeelden over de verhouding overheid-samenleving en deels door de afname van overheidsbudgetten.

De overheid is niet langer de 'alverzorger'; zij komt steeds meer in de verbindende en faciliterende rol. Zij zorgt voor algemene voorzieningen en ondersteunt burgers waar nodig bij het vormgeven aan de regie over het eigen leven en welzijn.

Sterke punten benutten

Ook op het gebied van zorg en welzijn willen wij de sterke punten van elke gemeente in zekere zin bij elkaar optellen. Daarmee creëren wij nieuwe kansen voor de nieuwe gemeente.

De nieuwe gemeente beschikt straks over een volwaardig en professioneel voorzieningenpakket. Door de fusie worden deze voorzieningen maar vooral ook de daaraan verbonden professionele organisaties toegankelijker voor inwoners van de huidige gemeente Zeevang en zullen deze organisaties ook eerder dan voorheen deze inwoners als hun doelgroep gaan zien.

Tijdens de bijeenkomsten voor inwoners en maatschappelijke organisaties zijn daar aansprekende voorbeelden van genoemd, zoals bewegingsprogramma's die vanuit Edam-Volendam al in Zeevang worden aangeboden.

Anderzijds kunnen de ervaringen die de dorpsraden in Zeevang hebben opgedaan op het gebied van zelforganisatie andere initiatieven op dit gebied weer ten goede komen.

Daarnaast ontstaan er ook mogelijkheden tot versterking van het verenigingsleven en van maatschappelijke organisaties. Er zijn soorten organisaties die nu in tweevoud voorkomen. De herindeling leidt natuurlijk niet tot een soort fusieverplichting maar biedt wel de mogelijkheid om de krachten te bundelen indien men dit wenst.

Transities sociaal domein

De hier beschreven algemene ontwikkeling wordt op dit moment heel concreet zichtbaar in de opdracht die de gemeenten hebben met betrekking tot de zogenaamde drie decentralisaties.

Op dit moment zijn de beide gemeenten volop bezig met de voorbereiding en de invoering daarvan per 1 januari 2015. Uitgangspunt is en blijft dat alle inwoners van de nieuwe gemeente – met of zonder beperking – moeten kunnen meedoen aan de samenleving. Er wordt echter een stevig beroep gedaan op de burgers en hun sociaal netwerk. Van burgers wordt verwacht dat zij zich in eerste instantie zelf zien te redden. Als dat niet lukt, dienen zij een beroep doen op zijn sociaal netwerk (buren, familie, vrienden). De overheid (of instanties) signaleert en coacht daarbij. De overheid (of instanties) nemen pas zaken over als de zelfredzaamheid volledig is benut maar niet toereikend is. Als het echt nodig is, helpt de overheid, snel en op maat.

Wij streven naar integraal werken en zorg op maat, door middel van ' één gezin, één plan, één regisseur'. Door middel van een Breed Sociaal Loket wordt er 'op maat' en dichtbij de inwoners gewerkt.

De leefbaarheid in de kleine kernen

In Nederland staat de leefbaarheid van kleine kernen al enige jaren onder druk. Het voorzieningenniveau kalft langzaam maar zeker af. Ontgroening en vergrijzing bedreigen de kwaliteit van het sociale leven. Ook de nieuwe gemeente kent een aantal van deze kleine kernen. Wij willen met ict- en bufferwoningen bereiken dat jongeren niet de kern uit hoeven en senioren er zoveel mogelijk kunnen blijven wonen. Ook het bieden van nieuwe mogelijkheden voor kleinschalige en aan huis gebonden werkgelegenheid kan de leefbaarheid van de kernen versterken. Datzelfde geldt voor het waarderen en ondersteunen van vormen van zelforganisatie zoals bijvoorbeeld de dorpsraden.

Om de terugloop van voorzieningen tegen te gaan heeft de huidige gemeente Zeevang gekozen voor concentratie in Oosthuizen. Daar zijn of worden dan ook de centrumvoorzieningen zoals het brede WMO- loket (inclusief CJG en wijksteunpunt), het woonzorgcentrum de Seevanck en de (te ontwikkelen) multifunctionele accommodatie ondergebracht. Datzelfde geldt voor (toekomstige) intramurale zorgvoorzieningen. Wij willen dit beleid straks voortzetten omdat door de ligging van Oosthuizen er op deze wijze een goede spreiding van voorzieningen ontstaat in het straks uitgestrekte grondgebied van de nieuwe gemeente.

Omwillen van de leefbaarheid willen wij de voorzieningen die nu nog in de kleine kernen aanwezig zijn, te weten een ontmoetingsplek en meestal een school(tje), behouden. Met name voor de scholen kan de toekomst echter precair zijn, deels door de demografische ontwikkelingen maar ook omdat de verantwoordelijkheid hiervoor niet bij de gemeente ligt. Wij streven daarbij ook naar behoud en verbetering van het buurtbussysteem zodat Edam-Volendam ook vanuit de kleine kernen te bereiken is.

Overige ambities

Leefstijl

De nieuwe gemeente vindt een goede leefstijl van haar inwoners, zowel jong als oud belangrijk. Er ligt een accent op bewegen, daarom wordt het gezondheidsbeleid verbonden met sport. Uitgangspunt is dat niet de overheid, maar de inwoners zelf in eerste instantie aan zet zijn. De gemeente investeert in voorlichting en kennisoverdracht, maar voert ook concrete projecten uit.

Jeugd

De nieuwe gemeente wil dat haar jeugdige inwoners veilig en gezond op kunnen groeien. Ouders en opvoeders krijgen waar nodig ondersteuning op maat bij hun opvoedtaak. Hier rust geen taboe op, kwetsbaar zijn mag. De jeugd wordt gestimuleerd actief deel te nemen aan de maatschappij en hun talenten te ontwikkelen zodat zij als mondige, sociale en zelfredzame burgers een bijdrage aan de (lokale) samenleving zullen leveren. De jeugd heeft de toekomst, en hoe eerder de behoefte aan ondersteuning en hulp in de opvoeding wordt gesignaleerd, hoe lichter deze ondersteuning kan zijn en hoe korter deze kan duren.

Sport

De huidige gemeente Edam-Volendam is een sterk merk als het om sport gaat en om die reden in 2011 en 2013 uitgeroepen tot topsportgemeente van Nederland. Die lijn wil de nieuwe gemeente voortzetten: "Elke inwoner die dat wil is in onze gemeente in staat om op eigen niveau en naar eigen behoefte op verantwoorde wijze aan sport en beweging mee te doen". Inwoners en bezoekers moeten optimaal kunnen genieten van actieve en passieve sportbeleving van zowel breedte als topsport. De belangrijkste doelgroep is de jeugd, maar er is aandacht voor diversiteit vanwege levensfase of specifieke omstandigheid. De gemeente beschikt over verschillende schitterende sportaccommodaties, er worden zeer veel sportactiviteiten georganiseerd voor de jeugd en senioren, in de wijk en op scholen. Er is een actief verenigingsleven met een aantal uitzonderlijk grote sportverenigingen.

9 Financiën

Deze toekomstvisie kent, net als toekomstvisies van andere gemeenten, ambities. Daarom is het ook goed om in deze toekomstvisie iets te zeggen over de financiën en de financiële randvoorwaarden waarbinnen deze ambities gerealiseerd moeten of kunnen worden. Bovendien is daar in enkele bijeenkomsten ook expliciet naar gevraagd.

Bij de voorbereiding van het herindelingsbesluit is de financiële positie van elk van beide gemeenten in kaart gebracht. Deze bleek in beide gevallen positief te zijn: sluitende meerjarenbegroting en een voldoende weerstandsvermogen. Ook zijn toen de financiële gevolgen van de herindeling in kaart gebracht.

Er zijn vier relevante veranderingen geduid waarvan er twee positief en twee negatief zijn. Zij houden elkaar in evenwicht zodat de herindeling in grote lijnen een budgettair neutrale operatie is. Het gaat om de volgende veranderingen:

- De uitkering uit het gemeentefonds wordt lager dan de twee voormalige uitkeringen samen. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat er een correctie plaatsvindt in verband met het nog maar hebben van één gemeentebestuur en één organisatie.
- Daar staat tegenover dat de bestuurskosten voor de nieuwe gemeente ook daadwerkelijk omlaag gaan omdat er nog maar één bestuur zal zijn.
- Omdat de belastingtarieven en de leges van de beide gemeenten na de herindeling gelijkgetrokken moeten worden en omdat in Edam-Volendam is aangegeven dat de fusie niet tot hogere lasten voor de burgers mag leiden, ontstaat er ook een nadeel. De lasten voor de inwoners van de huidige gemeente Zeevang zijn namelijk hoger en gaan dus omlaag. Harmonisatie houdt daarbij tevens in dat in Zeevang sprake zal zijn van de invoering van hondenbelasting. Voor de tarieven en retributies wordt 100% kostendekkendheid nagestreefd.
- Ter compensatie van dit nadeel is een voordeel genoemd dat bereikt kan worden als de gemeente er in slaagt om als gevolg van de herindeling efficiënter te gaan werken. Op basis van een globale verkenning is destijds aangegeven dat, uitgaande van bestaand beleid, enige formatiereductie tot de mogelijkheden behoort. Daarbij is geen rekening gehouden met taakuitbreiding als gevolg van de decentralisaties omdat daar apart geld voor beschikbaar komt.

Dan is er ook nog een belangrijke incidentele component: de frictievergoeding. Deze bedraagt ongeveer € 4,5 miljoen en is bestemd voor de incidentele kosten die met de totstandkoming en de invoering van de herindeling samenhangen.

Sedert het besluit tot herindeling zijn er van rijkswege wel forse nieuwe bezuinigingen op het gemeentefonds doorgevoerd en forse kortingen geëffectueerd op de uitkeringen ten behoeve van de decentralisaties in het sociale domein. Deze laatste twee ontwikkelingen maken dat de nieuwe gemeente voor een grote financiële opgave staat om de begroting meerjarig dekkend te krijgen. Dat zou overigens om dezelfde redenen ook voor de huidige gemeenten het geval zijn geweest. Om dit te bereiken zijn ook in de nieuwe gemeente bezuinigen noodzakelijk. Ook de kerntakendiscussie speelt hierbij een rol. De financiële effecten van de formatiereductie en de mogelijke uitkomsten van de kerntakendiscussie zijn naar verwachting, met name als gevolg van bestaande rechtspositionele verplichtingen, eerst op wat langere termijn in te boeken. Hiertoe zal de aanwending een substantieel deel van de frictiekostenvergoeding als implementatiebudget onvermijdelijk blijken.

10 Tot slot

Bundeling van kwaliteiten en potenties van beide huidige gemeenten leidt tot een sterke en slagvaardige gemeente en dat heeft een meerwaarde voor de inwoners, bedrijven en instellingen.

Daarnaast wordt samen met inwoners, bedrijven en instellingen verder gebouwd aan een gemeente die bijdraagt aan een goede kwaliteit van leven en wonen”